

10 – Mültecilere Dil Desteği Sağlamak İçin Gereksinimler Nelerdir?

Amaç: Gönüllülerin, mültecilerin dil desteği ihtiyaçları ve bunun en iyi nasıl sunulabileceği konusunda düşüncelerini teşvik etmek.

Giriş

Mültecilerin, durakladıkları ve yerleşecekleri ülkenin dili hakkında temel düzeyde bilgilerinin olması gerekir. Dil öğretmenleri ile yürütülen alışılmış dil öğrenim kursları çoğu kez yoktur veya ücretleri çok yüksektir. Gönüllüler, dil desteği sunarak, yeni dil konusunda gerekli olan yardımı sağlayabilir.

Eğer daha önce birine yabancı bir dil öğrenmeleri konusunda yardımcı olmamışsanız, bu rolü üstenebilmek için kendinizi zihnen hazırlamanız çok önemlidir.

Eğitim vermek ve dil desteği sağlamak arasındaki fark

Mesleği dil öğretmenliği olmayan bazı kişiler, mültecilere yeni bir dil konusunda yardımcı olmaktan çekinebilirler. Hatırlanması gereken en önemli şey, bir dil “öğretmeye” çalışmadığınız, bir dilde destek vereceğinizdir. Mültecilere dil konusunda yardımcı olmaya çalışırken, bir öğretmen olmamanızın bazı avantajları bile vardır:

- Belli bir müfredat programına veya bir seviye hedefine bağlı kalmamak: tek hedef, kişilerin dil ihtiyaçlarının ne olduğuna ilişkindir.
- Amaç, mültecilere, bir sınava tabi tutulacaklarmış gibi hedef dili doğru bir biçimde öğretmeniz olmadığı için, dil bilgisi öğretmek zorunda değilsiniz. Sizden beklenen, onların koşullarına ilişkin hususlarda hedef dile bir giriş yapmalarını sağlayabilmektir. Zaman zaman dil bilgisi yararlı olabilir, ancak yapılacak çalışmaların temel amacı bu değildir. Faydalı kalıp ifadeler ve yeni sözcükler daha önemlidir. Özellikle eğitilmiş olan bazı mülteciler dil bilgisine dair sorular sorabilir. Böyle bir durumda, sizin bir öğretmen olmadığınızı vurgulamanız, birine danışmak için size zaman tanımlarını istemeniz, sorulan soru hakkında bilgi edinmeniz veya, en güzeli, kendilerinin bir cevaba ulaşabilmeleri için onlara yardımcı olmanız önerilir.

Gönüllülerin Rolü

Bir gönüllü olarak, mültecilere dil öğrenme desteği sağlamakla çok faydalı bir rol üstlenmiş olursunuz:

- Siz, bir şeyleri açıklayan ve bilgi veren kişi olursunuz. Ev sahibi ülkede neyin nasıl olduğunu bilen ve çeşitli senaryolarda gerek duyulan dilin ne olduğunu bilen sizsiniz: örneğin, gündelik yaşamda önemli olan kalıp ifadelerin kullanımı (*Bunun adı ne? Bunun fiyatı kaç? nerede bulabilirim?*).
- Dil vasıtasıyla, işlerin nasıl “yürüdüğünü” anlatan kişi olursunuz. Yeni sözcükler öğrenmek, etkinlikler yapmak, izinler el verirse birlikte bir yerlere gitmek (geziler, şehirde yürüyüşler, el işi projeleri, müzikal etkinlikler, vb.) mülteciler için değerli dil destek unsurlarıdır (Bkz. Araç 56 [Dışarıda Dil Destek Etkinlikleri Planlamak](#)).
- İletişim partneri olan kişi olursunuz – bireysel olarak onlara zaman ayırın, sabırla yaklaşın ve dinlemeye hazır olun.

- Faydalı sözcükleri ve ifadeleri tekrarlama ve alıştırma yapmak için, dil modeli siz olursunuz.
- Dil veya başka konularda zorluklar yaşandığında, takdir etmeye ve yüreklendirmeye çalışın.

Dikkate Alınması Gereken Bazı Hususlar

- Hedef dili öğrenmek, büyük bir ihtimalle mültecilerin temel sorunu veya hedefi değildir. Muhtemelen başka daha öncelikli ve onlar için daha önemli hususlar vardır.
- Mültecilerin devamlılıklarını, zamanında gelebilmelerini, odaklanma, öğrenme ve hatırlama yetilerini etkileyen bir takım hususlar olabilir.
- Mültecilerin çok farklı geçmiş deneyimleri, eğitim ve okur-yazarlık düzeyleri, sosyal statüleri ve dil aşinalıkları vardır.
- Mültecilerin hangi dil(ler)i öğrenmek istediklerini veya ihtiyaçları olduğunu öğrenin ve bu dil(ler)i kullanmaları için çok sayıda fırsat yaratmaya gayret edin.
- Mültecilerin ana diline değer verilmelidir, bu doğrultuda, birbirlerine dil desteği sağlamaları konusunda cesaretlendirilebilirler.
- Mültecilerin mevcut dil becerileri konusunda bilgi edinin ve bunları önemseyin.
- Mültecilerin kendileri konuyu açmadıkları sürece, konuşmaktan kaçınmanız önerilen bazı konular vardır; ör. çatışma, sığınma, aile gibi. Bu olursa, hassasiyetle tepki verilmesi ancak grup tartışmalarına dâhil edilmemesi gerekir.
- Sizin göreviniz dil konusunda yardımcı olmaktır, dili öğretmek değil. Dolayısıyla, destek sağladığınız mültecileri dinleyin ve onların öğrenmek veya alıştırma yapmak istedikleri konulara ve bunu nasıl yapmayı tercih ettikleri hususuna öncelik verin.
- Hukuki, tıbbi, mali veya uzmanlık gerektiren başka her hangi konuda profesyonel tavsiyeler vermeyin – mültecileri konuyla ilgili profesyonellere yönlendirin.

(Ayrıca bakınız: Araç 11 *Mülteci Olarak Dil Öğrenmek ve Kullanmak*)

Yap / Yapma

Aşağıda göreceğiniz tabloda, mülteciler için dil desteği verirken ‘yapılacaklar’ ve ‘yapılmayacaklar’ sunulmuştur. Hangilerinin “Yap”, hangilerinin “Yapma” olduğuna karar verin ve nedeni yazın.

		Yap	Yapma	Görüşler
1	Mümkün olduğunca az konuşun.			
2	Aynı dil arka planına sahip olan mültecilerin ortak dilleri ile birbirlerine yardımcı olmasına izin verin.			
3	Destek sağladığınız mültecilerin zamanında gelmeleri, dikkatle dinlemeleri ve anlaşılır biçimde konuşmaları (vb.) için baskı yapın.			
4	Sabırlı olun ve düşünmek ve birbirleriyle tartışmaları için mültecilere zaman tanıyın.			
5	Mültecilerin bildiği diğer dillerin kullanılmasına izin vermeyin.			
6	Hedef dilde yapılan her hatayı düzeltin, özellikle telaffuz hatalarını.			
7	Mümkün olduğunca fazla görsel materyal kullanmaya çalışın (çizimler, resimler, gerçek nesneler, vs.).			
8	Oyunlar, tanışma etkinlikleri ve sınıf dışında etkinlikler uygulayın.			
9	Mültecilerin konuşmasını bitirmesine izin verin. Yaptıkları “hatalar” nedeniyle onların sözünü bölmeyin.			
10			

Yukarıdaki soruların mutlak doğru ya da yanlış cevapları yoktur; yapacağınız ya da yapmayacağınız şeyler bazen duruma ve gruba bağlıdır. Tabloda numara ile sıralanmış ifadelere verdiğiniz cevaplarınızı, aşağıdaki notlarla karşılaştırabilirsiniz:

1. *Mümkün olduğunca az konuşun*: Eğer biri bir dil öğrenmek istiyorsa, öğrenmeye çalıştığı dili konuşabilmek için mümkün olan tüm fırsatları değerlendirmesi önemlidir. Ancak, hedef dilde yetkin olan bir kişinin ‘model’ olması da önemlidir; dili öğrenen kişilerin sözcüklerin telaffuzlarını, bir cümle ya da soru cümlelerinin vurgularını ve tonlamalarını duymaları gerekir ve yeni bir sözcük

veya bir ifadenin ne anlama geldiğini anlaması gerekir. Dolayısıyla, çok veya az konuşmanız ve mültecilere ne kadar konuşma fırsatı tanıyacağınız duruma ve amaçlarınıza göre değişir. Fakat unutmayın ki, mültecilere de mümkün olduğunca konuşma fırsatı vermelisiniz.

2. *Aynı dil arka planına sahip olan mültecilerin ortak dilleri ile birbirlerine yardımcı olmasına izin verin:* Bu çok önemlidir. Çoğu zaman, mültecilerin yanlarında getirebildikleri tek “şey” dilleridir; dilini anlamadıkları bir ülkede kendi dilleri onların “güvenli limanıdır”. Konuştukları dili bilmediğinizde, onları anlayamayacak ve kontrolün sizde olmadığını düşünebilirsiniz; ancak, sizin için zor olsa da, kendi dillerini konuşmalarına izin vermelisiniz. Her zaman onların konuştuğu dile ilgi göstermelisiniz; örneğin, hedef dildeki sözcükler ve ifadelerin kendi dillerinde ne olduğunu sorabilirsiniz.
3. *Baskı:* Mülteciler, yolculukları sırasında yeterince baskı altında olmuşlardır ve mevcut ve gelecek durumlarının belirsizlikleri nedeniyle halen baskı hissetmeye devam ederler. Dolayısıyla, yeni bir dil öğrenmenin ve buna ilişkin yaptırımlar olduğunu düşünerek ek bir baskı hissetmemeleri önemlidir. Gerçekleştireceğiniz destek etkinlikleri, yeni bir dilin dünyasına girmek ve bundan keyif almalarına bir davetiye olmalıdır.
4. *Sabırlı olun ve düşünmek ve birbirleriyle tartışmak için mültecilere zaman tanıyın:* Birçok mültecinin zorlu yaşam koşullarını ve yolculukları sırasında hissetmiş olabilecekleri baskıyı göz önünde bulundurarak, destekleyici ve sabırlı bir tutum sergilenmesi çok önemlidir.
5. *Başka dillerin kullanılmasına izin vermeyin:* Başka diller (ör. mültecilerin ailelerinin konuştuğu diller), kendi ülkeleri ve kültürleri ile bir bağ, kişisel kimliklerinin önemli bir parçası ve bir güven unsurudur. Ana dilleri, yeni bir dilin öğrenilmesinde yardımcı olabilir.
6. *Her hatayı düzeltin:* Diğer taraftan bakıldığında; mültecilerin sizi bir “uzman” olarak görmesi sebebiyle, hatalarının düzeltilmesini bekleyebilirler. Ayrıca, telaffuzlarının doğru ve doğruya en yakın olması, yanlış anlaşılmalara önler ve başkalarının da onları anlayabilmesini sağlar. Bir başka yönden bakıldığında, siz bir öğretmen değilsiniz ve “not” vermek zorunda değilsiniz. Hataların düzeltilmesi, mültecilerin hata yapma endişesiyle sessiz kalmalarına yol açabilir ve bunun sonucunda özgüvenlerini kaybedebilirler. Şimdiye kadar birçok kişi tarafından hataları düzeltilen mültecilerin özgüvenlerini güçlendirebilmek önemlidir ve hatalar yapsalar bile, hedef dilde iletişim kurabileceklerini gösterebilmek gerekir. Bazen düzeltme yapmak gerekebilir, ancak odaklanacağınız nokta hata düzeltmek değil, etkili iletişimin gerçekleşebilmesini desteklemektir.
7. *Mümkün olduğunca fazla görsel materyal kullanmaya çalışın:* Bu, mültecilerin sözcük daracığını geliştirmelerine ve anlayabilmelerine yardımcı olacaktır.
8. *Oyunlar, tanışma etkinlikleri ve sınıf dışında etkinlikler uygulayın:* Genelde, yetişkinler, çocuklarmış gibi davranılmasından hoşlanmazlar; dolayısıyla oyun etkinliklerinde dikkatli davranın. Ancak, mültecilerin durumları stresli olabilir ve içinde bulundukları yeni durumu ve yeni dili nasıl yönetebilecekleri konusunda kaygı yaşıyor olabilirler. Duruma yardımcı olabilecek ve gerginliği azaltacak etkinlikler yararlı olacaktır.
9. *Mültecilerin konuşmasını bitirmesine izin verin. Yaptıkları “hatalar” nedeniyle onların sözünü bölmeyin:* Söz kesmemek bir nezakettir. Mülteciler, insanların onları dinlemediği ve saygı ile davranmadığı birçok durumla karşılaşmış olabilirler; dolayısıyla, onların sözünü kesmemeniz önemlidir. Bir düzeltme gerektiğinde ise, onların konuşmaları bittiğinde veya daha sonra düzeltmelerinizi yapabilirsiniz.

Ayrıca bakınız: *Refugees need language – how can volunteers give support?*, Yazar: Hans-Jürgen Krumm (İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinde: www.coe.int/en/web/lang-migrants)